

УДК 342.4(328)

ФУРАШЕВ В.М., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
перший заступник директора з наукової роботи
ДНУ ІБП НАПрН України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7205-724X>.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОЦЕСІВ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ ПРИЙНЯТИХ ПАРЛАМЕНТОМ ЗАКОНІВ ДОС...

Анотація. Стаття, присвячена проблемам забезпечення дієвого правового регулювання на основі оптимізації виконання Верховною Радою України двох взаємопов'язаних функцій – прийняття законів та здійснення парламентського контролю. Закони будь-якої країни, в першу чергу, встановлюють правове регулювання діяльності органів державної влади на всіх рівнях у гармонічному поєднанні з правовим регулюванням сучасних соціально-суспільних відносин. Положення законодавчого акту не лише є обов'язковими для виконання, а й потребують відстеження їх виконання. Питання – хто повинен відслідковувати відповідність того чи іншого Закону України поняттю “право” та “правова держава”, залишається відкритим, й не лише на законодавчому рівні. Відповідь проста – “парламент” (хоча його ознакою є наявність палатних систем)*. У Конституції України 1996 р. це поняття ототожнюється з єдиним законодавчим органом країни – Верховною Радою України. Парламентський контроль спрямований не тільки на пошук недоліків та шляхів їх подолання щодо об'єктів управління, покликаний не лише оцінювати дисципліну виконання законодавчих актів, але й виносити рішення про те, наскільки ефективне саме правове регулювання в тій чи іншій сфері управління, які зміни доцільно внести до нормативно-правових актів для покращення стану їх виконання, а також наскільки нормативні акти відповідають сутності й закономірностям суспільних відносин. Аналіз статистичних даних кількості зареєстрованих законопроектів та прийнятих законів України, проведених слухань складами Верховної Ради України VIII та IX скликань показав, що, останнім часом, функція прийняття законів домінує у порівнянні зі здійсненням контролю за належним їх виконанням.

Ключові слова: прийняття закону, парламентський контроль, правове регулювання, парламентські слухання.

Summary. The article is devoted to the problems of ensuring effective legal regulation based on the optimization of the Verkhovna Rada of Ukraine's performance of two interrelated functions – the adoption of laws and the implementation of parliamentary control. The laws of any country, first of all, establish the legal regulation of the activities of state authorities at all levels in a harmonious combination with the legal regulation of modern social relations. The provisions of the legislative act are mandatory not only for their implementation, but also require monitoring of their implementation. The question of who should monitor the compliance of this or that Law of Ukraine with the concept of “law” and “rule of law” remains open, and not only at the legislative level. The answer is simple – “parliament” (although its feature is the presence of chamber systems) entities of management, to evaluate the discipline of the implementation of legislative acts, but also to make a decision about how effective the legal regulation itself is in this or that sphere of management, what changes should be made to the regulatory and legal acts to improve the state of their implementation, as well as to what extent regulatory acts correspond to the essence and regularities of social relations. The analysis of

© Фурашев В.М., 2024

* Див. Шляхтун П.П. Парламентаризм (словник-довідник). Київ: Парламентське видавництво. 2003. 151 с. С. 90.

statistical data on the number of registered draft laws and adopted laws of Ukraine, the hearings held by the Verkhovna Rada of Ukraine of the VIII and IX convocations showed that, recently, the function of adopting laws dominates in comparison with the exercise of control over their proper implementation.

Keywords: *adoption of the law, parliamentary control, legal regulation, parliamentary hearings.*

Постановка проблеми. Однією із головних функцій Верховної Ради України, як і парламентів демократичних держав, є контроль за виконавчою гілкою влади. Контрольну функцію слід розглядати у взаємозв'язку із законодавчою – парламент, який прийняв закон, має право та обов'язок контролювати хід його виконання, щоб бути впевненим у тому, що правозастосування здійснюється у чіткій відповідності до мети та положень законодавчого акту. Без належної реалізації цієї функції законодавчий акт, з точки зору правового регулювання суспільних відносин, відображення державної політики розвитку державності та суспільства та ін., практично не має жодного реального значення. При такому підході до здійснення контрольних функцій орган, який є представником всього населення держави та є, згідно з Конституцією України (ст. 75), єдиним органом законодавчої влади в Україні може бути поставлено під сумнів об'єктивність твердження щодо того, що Україна є демократичною, соціальною, правовою державою.

На даний час, на жаль, функції парламентського контролю приділяється недостатньо уваги у Верховній Раді України. Основний акцент роботи зміщений на підготовку, прийняття законів, їх коригування/доповнення та на реалізацію інших повноважень Верховної Ради. Верховна Рада та її комітети перевантажені надмірною кількістю законопроектів, досить значну частку яких можна віднести до так званого “законодавчого спаму”. Це підтверджується даними, станом на 5 квітня 2024 року, офіційного веб-порталу Верховної Ради України:

- народними депутатами 8-го скликання (2014 – 2019 рр.) було розроблено 285 законопроектів, прийнято 1018 законів України та 26 постанов Верховної Ради України за результатами парламентських слухань;

- народними депутатами поточного, 9-го скликання (2019 р. – н.ч.) було розроблено 10307 законопроектів, прийнято 1307 законів України та 4 постанови Верховної Ради України за результатами парламентських слухань.

Результати аналізу наукових публікацій. Питання ролі та місця парламентського контролю, його впливу на розвиток та вдосконалення національного законодавства та ін., чомусь не дуже “приваблюють” дослідників. Лише робота Лабораторії законодавчих ініціатив має пряме відношення до дослідження напряму діяльності Верховної Ради України [1]. Також заслуговують уваги проведені дослідження в даній сфері д.ю.н., с.н.с. Коржом І.Ф. [2-8], д.т.н., проф. Ланде Д.В. [9], д.е.н., старшим дослідником Жилиєвим І.Б. [10], к.ф.-м.н. Брайчевським С.М. [11-12] та іншими вченими.

Необхідно звернути увагу на дослідження д.ю.н., с.н.с. Коржа І.Ф. у сфері правової безпеки, які мають пряме відношення до законодавчої та контрольної функції Верховної Ради України [13-15].

Наразі Державна наукова установа “Інформація, безпека і право Національної академії правових наук України”, на замовлення НАПрН України здійснює дослідження організаційно-правових й технологічних засад розвитку системи нормативно-правової інформації та парламентського контролю в умовах цифровізації, результати яких періодично доводяться до відома та розсуду науковців, в тому числі, через збірники матеріалів науково-практичних конференцій [16-17].

Метою статті є визначення уваги Верховної Ради України до виконання такої конституційної функції як здійснення парламентського контролю за прийнятими нею законами.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка система управління базується на *“тріаді”* – *“права-обов’язки-відповідальність”*. Не можуть бути права суб’єкта прийняття рішень без обов’язків та навпаки. Аналогічно, не можуть бути обов’язки без відповідальності за повноту, своєчасність та якість їх виконання. Що більш монолітна дана *“тріада”*, то ефективніша система управління. Відсутність хоча б одного компонента *“тріади”* або слабкі його зв’язки з іншими свідчать про відсутність або фантомність системи управління.

Стаття 5 Конституції України встановила, що *“носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. Ніхто не може узурпувати державну владу”* [18].

Стаття 6 Конституції України встановила, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Звернемо особливу увагу на положення ст. 8 Конституції України, а саме: *“Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй”*.

Стаття 75 Конституції України визначила, що *“єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України”*.

За роз’ясненнями Конституційного суду України, Верховна Рада України, як орган державної влади, є колегіальним органом, який складають чотириста п’ятдесят народних депутатів України. Повноваження Верховної Ради України реалізуються спільною діяльністю народних депутатів України на засіданнях Верховної Ради України під час її сесій. Визначення Верховної Ради України єдиним органом законодавчої влади означає, що жоден інший орган державної влади не уповноважений приймати закони. Верховна Рада України здійснює законодавчу владу самостійно, без участі інших органів [19].

До повноважень Верховної Ради України, у сфері питання яке розглядається, стаття 85 Конституції України відносить:

- **прийняття законів;**

- затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього, контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання;

- визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору;

- затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля;

- заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

- розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України;

- здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до цієї Конституції та закону;

- надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;

- **здійснення парламентського контролю** у межах, визначених цією Конституцією та законом;

- прийняття рішення про направлення запиту до Президента України на вимогу народного депутата України, групи народних депутатів України чи комітету Верховної Ради України, попередньо підтриману не менш як однією третиною від конституційного складу Верховної Ради України;

- затвердження переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, визначення правових засад вилучення об'єктів права приватної власності;

Крім того дана стаття Конституції України передбачає здійснення Верховною Радою України також інших повноважень, які відповідно до Конституції України віднесені до її відання та потребують парламентського контролю. При практичному застосуванні даного положення необхідно мати на увазі, що здійснення парламентського контролю у випадках не передбачених Конституцією України, але визначених законами України, зокрема, шляхом встановлення обов'язку звітування перед парламентом органів та посадових осіб, формування або кадрового призначення яких згідно Конституції України не віднесено до повноважень Верховної Ради України викликає сумнів, оскільки може розглядатися як порушення системи стримувань і противаг між гілками влади.

Необхідно звернути особливу увагу на положення ст. 93 Конституції України: "Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України та Кабінету Міністрів України".

Деталізація порядку підготовки і проведення сесій Верховної Ради, її засідань, формування державних органів, порядку законодавчих процедур, процедур розгляду інших питань, віднесених до її повноважень, та *порядок здійснення контрольних функцій* Верховної Ради визначається Законом України "Про Регламент Верховної Ради України" [20]. Так, ч. 5 ст. 89 цього Закону України деталізує положення ст. 93 Конституції України щодо права законодавчої ініціативи у Верховній Раді належить Президенту України, народним депутатам, Кабінету Міністрів України, а саме:

"5. Право законодавчої ініціативи здійснюється шляхом внесення до Верховної Ради:

- 1) проектів законів, постанов;
- 2) проектів інших актів Верховної Ради;
- 3) пропозицій до законопроектів;
- 4) поправок до законопроектів".

Крім того, ч. 6 ст. 89 Закону України "Про Регламент Верховної Ради України" деталізує основні терміни, використані у Регламенті:

1) законопроект - проекти законів, постанов Верховної Ради, які містять положення нормативного характеру;

2) проект іншого акту - проекти постанов, резолюцій, декларацій, звернень, заяв, що впливають з установчих, організаційних, контрольних та інших функцій Верховної Ради;

3) пропозиції - внесення змін до тексту законопроекту (статей, їх частин, пунктів, речень), зміни порядку розміщення, об'єднання розділів, глав, статей, їх частин і пунктів, а також виділення тих чи інших положень в окремі розділи, глави, статті;

4) поправка - внесення виправлень, уточнень, усунення помилок, суперечностей у тексті законопроекту.

Розділ VI Закону України “Про Регламент Верховної Ради України” присвячений розгляду питань, пов’язаних із здійсненням контрольних функцій Верховної Ради України, зокрема:

розгляду питань, пов’язаних із депутатськими запитами (глава 37);

розгляду питань, пов’язаних з парламентським контролем за діяльністю Кабінету Міністрів України (глава 38);

розгляду звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб (крім Кабінету Міністрів України) (глава 38-1);

проведення у Верховній Раді України парламентських слухань з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес та потребують законодавчого врегулювання та періодичністю, як правило, *не більше одного разу на місяць* у дні тижня, що відводиться для роботи в комітетах, депутатських фракціях (депутатських групах) (глава 39).

Відповідно до положень статті 89 Конституції України та положень глав 16 та 17 Закону України “Про Регламент Верховної Ради України”, Верховна Рада України для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до її повноважень, виконання *контрольних функцій* відповідно до Конституції України, створює з числа народних депутатів України комітети Верховної Ради України та обирає голів, перших заступників, заступників голів та секретарів цих комітетів. Також, у межах своїх повноважень, Верховна Рада України може створювати тимчасові спеціальні комісії для підготовки і попереднього розгляду питань та, з метою проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, утворювати тимчасові слідчі комісії, якщо за це проголосувала не менш як одна третина від конституційного складу Верховної Ради України. Необхідно підкреслити, що висновки і пропозиції тимчасових слідчих комісій не є вирішальними для слідства і суду.

Організація і порядок діяльності комітетів Верховної Ради України, її тимчасових спеціальних і тимчасових слідчих комісій встановлюються законом, а саме – Законом України “Про Комітети Верховної ради України” [21].

Закон України “Про Комітети Верховної Ради України” встановлює:

- Комітети Верховної Ради України здійснюють законопроектну, організаційну та контрольну функції (ст. 11);

- законопроектна функція комітетів полягає в розробці проектів законів, інших актів Верховної Ради України, а також у попередньому розгляді та підготовці висновків і пропозицій щодо законопроектів, внесених суб’єктами законодавчої ініціативи на розгляд Верховної Ради України (ст. 12);

- організаційна функція комітетів полягає в плануванні своєї роботи та проведенні збору та аналізу інформації з питань, що належать до повноважень комітетів, організації слухань із цих питань, у тому числі на засіданнях Верховної Ради України (ст. 13);

- контрольна функція комітетів полягає в:

1) аналізі практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, підготовці та поданні відповідних висновків та рекомендацій на розгляд Верховної Ради України;

4) організації та підготовці за дорученням Верховної Ради України парламентських слухань;

5) організації та підготовці слухань у комітетах;

6) підготовці та поданні на розгляд Верховної Ради України запитів до Президента України від комітету відповідно до положень пункту 34 частини першої статті 85 Конституції України;

8) взаємодії з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини;

9) направленні матеріалів для відповідного реагування в межах, установлених законом, органам Верховної Ради України, державним органам, їх посадовим особам;

10) розгляді на своїх засіданнях або під час слухань у комітеті звітів, доповідей та інформації державних органів та посадових осіб, які у передбачених законом випадках подаються до Верховної Ради України, здійсненні попередньої підготовки питань щодо розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України таких звітів, доповідей та інформації;

11) здійсненні комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого віднесено питання забезпечення контрольних функцій Верховної Ради України за діяльністю органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронних органів спеціального призначення та розвідувальних органів, передбачених цим Законом заходів з метою гарантування неухильного і безумовного дотримання цими органами вимог Конституції України щодо забезпечення національної безпеки, недопущення їх використання для узурпації влади, порушення прав і свобод людини і громадянина (ст. 14).

Глава 3 Права і обов'язки комітетів Верховної Ради України Закону України "Про Комітети Верховної Ради України" при здійсненні контрольної функції визначає:

I. Комітети з питань, віднесених до предметів їх відання, здійснюють аналіз практики застосування державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами Конституції та законів України, аналіз відповідності закону прийнятих ними підзаконних нормативно-правових актів, своєчасності їх прийняття. За наслідками такого аналізу комітет вносить державним органам, органам місцевого самоврядування, їх посадовим особам рекомендації щодо приведення у відповідність із законом підзаконного нормативно-правового акту.

Рекомендації комітетів підлягають обов'язковому розгляду державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами і організаціями. Про результати розгляду та вжиті заходи має бути повідомлено комітетам у встановлений законом строк, якщо відповідними рекомендаціями не встановлено більш пізній строк (ст. 24).

II. 1. Комітети мають право:

1) ініціювати перед Верховною Радою України питання про розгляд на пленарному засіданні звітів, доповідей та іншої інформації, поданих до Верховної Ради України державними органами та посадовими особами;

2) у межах повноважень, визначених цим Законом, під час розгляду звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб запрошувати на свої засідання осіб, участь яких є необхідною для розгляду цього питання;

3) проводити відкриті для громадськості слухання у комітетах звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб, поданих до Верховної Ради України (крім інформації з обмеженим доступом).

2. Комітети зобов'язані:

1) розглядати на своїх засіданнях або під час слухань у комітеті звіти, доповіді та іншу інформацію державних органів та посадових осіб, які у передбачених законом випадках подаються до Верховної Ради України;

2) здійснювати попередню підготовку питань щодо розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб, які у передбачених законом випадках подаються до Верховної Ради України, у порядку і строки, встановлені Регламентом Верховної ради України (ст. 25-2).

III. Комітети при підготовці і проведенні слухань у комітетах:

- 1) мають право ініціювати пропозиції про проведення слухань, проводити їх за дорученням Верховної Ради України або згідно з планами роботи комітетів;
- 2) мають право проводити слухання з метою обговорення проектів найбільш важливих законодавчих актів, з'ясування ефективності реалізації прийнятих законів та інших актів Верховної Ради України з питань, віднесених до предметів їх відання, отримання всебічної інформації щодо питань, які розглядаються комітетом, їх детального вивчення та обговорення, а також залучення широких кіл громадськості до участі у визначенні політики держави, розбудови демократичного суспільства;
- 3) мають право використовувати інформацію, отриману під час слухань, при прийнятті рішень, наданні висновків, рекомендацій комітетом з питань, віднесених до предмета відання комітету, та розповсюджувати її серед народних депутатів України (ст. 29).

IV. За результатами слухань комітет приймає рекомендації (ст. 52).

У рекомендаціях комітетів щодо контролю за діяльністю державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб зазначаються:

- 1) положення законодавчих актів України, які були порушені або неналежно виконані відповідним органом чи посадовою, службовою особою, із зазначенням фактів, які це підтверджують;
- 2) сформульована позитивна чи негативна оцінка роботи державного органу, органу місцевого самоврядування чи посадової, службової особи;
- 3) заходи, які необхідно здійснити для усунення виявлених комітетом порушень законодавчих актів, пропозиції щодо притягнення винних осіб до відповідальності за зазначені порушення (ст. 50).

Законом України “Про Комітети Верховної Ради України” передбачено, що Секретаріати комітетів здійснюють організаційно-інформаційне, консультативно-правове, методичне забезпечення діяльності комітетів, організацію проведення засідань комітетів, слухань у комітетах, роботи підкомітетів комітетів та діяльності членів комітету, що пов'язана з вирішенням питань, віднесених до предметів відання комітетів (ст. 54), а також **відповідальність за невиконання вимог цього Закону** (ст. 57):

1. Посадові особи державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та об'єднань громадян за нез'явлення на засідання комітету без поважних причин, надання недостовірної, неповної інформації, відмову надати інформацію або за навмисне її приховування, створення штучних перешкод у роботі комітетів несуть відповідальність у встановленому законом порядку, крім випадків, передбачених законом.

2. За несвоєчасний розгляд рекомендацій комітетів та несвоєчасне повідомлення їм про вжиті заходи посадові особи державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та об'єднань громадян несуть відповідальність у встановленому законом порядку.

Необхідно особливо відзначити, що у п. 4 “Прикінцевих положень” передбачена діяльність комітетів Верховної Ради України, навіть під час встановлення в країні воєнного стану.

З огляду на реальну ситуацію, яка склалася унаслідок повномасштабного вторгнення РФ на територію України, необхідно враховувати, що відповідно до положень ст. 1 Закону України “Про Регламент Верховної Ради України” особливості здійснення контрольних функцій Верховної Ради у сферах національної безпеки і оборони визначаються Законом України “Про національну безпеку України” [22].

Цим Законом визначаються та розмежовуються повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, створюється основа для інтеграції політики та процедур органів державної влади, інших державних органів, функції яких стосуються національної безпеки і оборони, сил безпеки і сил оборони, визначається система командування, контролю та координації операцій сил безпеки і сил оборони, запроваджується всеосяжний підхід до планування у сферах національної безпеки і оборони, *забезпечуючи у такий спосіб демократичний цивільний контроль* над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони.

В рамках теми, яка досліджується, особливу увагу слід приділити положенням статті 6 “Контроль, що здійснюється Верховною Радою України”:

1. Верховна Рада України відповідно до статті 85 Конституції України здійснює парламентський контроль та приймає закони України, які визначають і регулюють діяльність органів сектору безпеки і оборони та їхні повноваження, а також затверджує відповідні бюджетні асигнування та приймає рішення щодо звіту про їх використання.

2. Верховна Рада України відповідно до статті 89 Конституції України створює комітети Верховної Ради України, до повноважень яких належить, зокрема, забезпечення контролю за діяльністю органів сектору безпеки і оборони.

З метою гарантування неухильного і безумовного дотримання державними органами спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронними органами спеціального призначення та розвідувальними органами вимог Конституції України щодо забезпечення національної безпеки створюється комітет Верховної Ради України, до повноважень якого належить забезпечення контрольних функцій Верховної Ради України за діяльністю цих органів. Завдання та повноваження цього комітету Верховної Ради України визначаються законом.

Базуючись на положенні ст. 1 Конституції України, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава, а також аналізі наведених положень законодавчих актів, можна стверджувати, що основна увага діяльності Верховної Ради України повинна бути зосереджена саме на здійсненні парламентського контролю та прийнятті законів України.

Висновки.

На основі вищевикладеного можна стверджувати, що одними з головних конституційних повноважень Верховної Ради України є прийняття законів та здійснення парламентського контролю. Саме ці повноваження потребують постійності їх здійснення та суттєвого навантаження робочого часу. Але аналіз показав, що Верховна Рада України ІХ скликання суттєво змінила акценти на користь процесів прийняття законів та здійснення правотворчої діяльності, не враховуючи, що це споріднені процеси, але не одне і теж.

Нерозуміння або незнання та несприйняття монолітності прав, обов’язків та відповідальності, особливо в системі державного управління, автоматично призводить до непрофесіоналізму управлінської ланки, суттєвого зростання корупції та її складових, хабарництва, крадіжок та багато чого іншого на всіх ланках управління. Відсутність реального, а не вдаваного, забезпечення єдності прав, обов’язків та відповідальності, особливо в системі державного управління, спричиняє негативне ставлення суспільства до авторитету виборчих органів державної влади – Президента України, Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування. Саме парламентський контроль повинен максимальною мірою забезпечувати запобігання проявам подібних ситуацій, завдяки об’єктивній оцінці ефективності відповідної нормативно-правової бази, виявленню недоліків або необхідності оновлення визначених положень, а також доцільності правового регулювання нових суспільних відносин.

Необхідно зауважити, що у вищерозглянутих та інших нормативно-правових актах відсутнє визначення поняття “парламентський контроль”. У зв’язку з цим пропонується розглянути наступні визначення поняття “парламентський контроль”:

Парламентський контроль – комплекс здійснюваних, відповідно до Конституції і законів України, правових, організаційних, інформаційних заходів для забезпечення комплексного оцінювання ступеню впровадження та ефективності встановленого правового регулювання суспільних відносин у визначеній сфері зі встановленням шляхів усунення встановлених недоліків або необхідності подальшого розвитку правового регулювання суспільних відносин,

або:

Парламентський контроль – комплексна оцінка:

- відповідності спрямованості та ефективності правового регулювання визначеного нормативно-правового ресурсу очікуванням суспільства та інтересам країни;

- повноти та взаємозв’язку нормативно-правових документів, які встановлюють правовідносини у сфері предмету розгляду;

- правозастосовної та правоохоронної діяльності у сфері предмету розгляду.

Роль парламентського контролю в системі державного управління повинна посилюватися на засадах системності, постійності, інформаційної об’єктивності та повноти, професіоналізму на всіх етапах його підготовки та здійснення.

З цією метою доцільно:

- розробити проект науково обґрунтованої концепції розвитку інституту парламентського контролю в Україні, яка повинна відображати, в тому числі, шляхи та засоби забезпечення повноти та об’єктивності інформаційної та аналітичної основи розгляду предмету конкретного питання парламентського контролю;

- розглянути питання утворення у складі Апарату Верховної Ради України підрозділу з питань організаційно-адміністративної та інформаційної і аналітичної забезпечення підготовки проведення парламентського контролю, який би співпрацював з Комітетом Верховної Ради України з питань регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України і Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики;

- переглянути права, відповідно і обов’язки, а також відповідальність суб’єктів і учасників підготовки та здійснення парламентського контролю, зокрема комітетів Верховної Ради України та підрозділів Апарату Верховної Ради України;

- забезпечити максимально можливе усунення людського фактору під час збору та обробки необхідної інформації, а також підготовки первинного висновку на основі розробки та використання відповідних інформаційно-комунікаційних технологій та складових штучного інтелекту.

Використана література

1. Аналітика дня: Чи варто посилювати контрольну функцію парламенту законопроектом № 4131? Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: <https://parlament.org.ua/2020/11/11/parlament-ski-j-kontrol> (дата звернення: 27.02.2024).

2. Корж І.Ф. Законотворча діяльність громадян України: стан регулювання, проблеми розвитку. *Правова інформатика*. № 2(46)/2015. С. 39-46. URL: <https://ippi.org.ua/korzh-if-zakonotvorcha-diyalnist-gromadyan-ukraini-stan-regulyuvannya-problemi-rozvitku> (дата звернення: 17.02.2024).

3. Корж І.Ф. Принципи прозорості і відкритості електронного парламенту в умовах децентралізації державної влади України. *Інформація і право*. № 2(17)/2016. С. 32-42. URL: <https://ippi.org.ua/korzh-if-printsipi-prozorosti-i-vidkritosti-elektronnogo-parlamentu-v-umovakh-detsentralizatsii-derz> (дата звернення: 17.03.2024).

4. Корж І.Ф. Комунікація влади і суспільства в умовах децентралізації. *Інформація і право*. № 1(20)/2017. С. 14-27. URL: <https://ippi.org.ua/korzh-if-komunikatsiya-vladi-i-suspilstva-v-umovakh-detsentralizatsii-s-14-27> (дата звернення: 18.03.2024).
5. Корж І.Ф. Розвиток електронного парламентаризму як ознака подальшої демократизації держави. *Інформація і право*. № 3(26)/2018. С. 56-68. URL: <https://ippi.org.ua/korzh-if-rozvitok-elektronного-parlamentarizmu-yak-oznaka-podalshoi-demokratizatsii-derzhavi-st-56-6> (дата звернення: 05.03.2024).
6. Корж І.Ф. Парламентський контроль у сферах духовності і культури: безпековий аспект. *Інформація і право*. № 3(38)/2021. С. 9-20. URL: <https://ippi.org.ua/korzh-if-parlamentskii-kontrol-u-sferakh-dukhovnosti-i-kulturi-bezpekovii-aspekt-st-9-20> (дата звернення: 18.03.2024).
7. Корж І.Ф., Бірюк Л.І. Доступ до правової інформації в Україні в контексті європейських принципів партисипативної демократії. *Право України*. 2022. № 9. С. 43-61.
8. Корж І.Ф. Європейські принципи партисипативної демократії та їх впровадження в Україні. *Інформація і право*. № 1(40)/2022. С. 35-46. URL: <https://ippi.org.ua/korzh-if-%D1%94v-ropeiskii-printsipi-partisipativnoi-demokratii-ta-ikh-vprovadzhennya-v-ukraini-st-35-45> (дата звернення: 27.02.2024).
9. Ланде Д.В. Формування семантичної мапи понять в галузі парламентського контролю. *Інформація і право*. № 4(47)/2023. С. 116-123. URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/291611-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-673730-1-10-20231127.pdf> (дата звернення: 02.02.2024).
10. Фурашев В.М., Жилияев І.Б., Механізм національного відновлення в системі європейського законодавства. *Інформація і право*. № 3(42)/2022. С. 31-39. URL: <http://ippi.org.ua/zhilyaev-ib-furashev-vm-mekhanizm-natsionalnogo-vidnovlennya-v-sistemi-evropeiskogo-zakonodavstva-s> (дата звернення: 05.03.2024).
11. Брайчевський С.М. Створення тезаурусів нормативно-правової інформації в умовах цифровізації. *Інформація і право*. 2022. № 1(40). С. 61-71. URL: <https://ippi.org.ua/braichevskii-s-m-stvorennya-tezaurusiv-normativno-pravovoi-informatsii-v-umovakh-tsifrovizatsii-st-6> (дата звернення: 04.03.2024).
12. Брайчевський С.М. Інтелектуальні агенти в сфері парламентського контролю. *Інформація і право*. № 1(44)/2023. С. 25-31. URL: <https://ippi.org.ua/braichevskii-sm-intelektualni-agenti-v-sferi-parlamentskogo-kontrolyu-s-25-31> (дата звернення: 07.02.2024).
13. Корж І.Ф. Політична корупція та правова безпека України. *Право України*. 2009. № 6. С. 55-60.
14. Корж І.Ф. Принципи національного права в контексті правової безпеки України. *Інформація і право*. № 2(8)/2013. С. 105-112. URL: <https://ippi.org.ua/korzh-if-printsipi-natsionalnogo-prava-v-konteksti-pravovoi-bezpeki-ukraini> (дата звернення: 27.02.2024).
15. Корж І.Ф. Концептуальні засади правової безпеки. *Інформація і право*. № 1(32)/2020. С. 55-65. URL: <https://ippi.org.ua/korzh-if-kontseptualni-zasadi-pravovoi-bezpeki-st-55-65> (дата звернення: 27.02.2024).
16. Парламентський контроль в умовах децентралізації державної влади та цифрової трансформації в Україні: стан і проблеми: матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 30 берез. 2021 р. Київ: ДНУ ПБП НАПрН України, 2021. 184 с. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/zbirnik-tez-konferenciyi_30.03.2021_0.pdf (дата звернення: 17.02.2024).
17. Нормативно-правова інформація і парламентський контроль: матеріали наук.-практ. конф., Київ, 21 верес. 2023 р. / наук. керівник конф. Д.В. Ланде. Київ: ДНУ ПБП НАПрН України 2023. 118 с. URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/konferenciya_2023_maket.pdf (дата звернення: 17.02.2024).
18. Конституція України: Закон України від 28.06.96 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.02.2024).

19. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України (щодо повноважень Верховної Ради України) від 17.10.02 р. № 17-рп/2002: Справа № 1-6/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-02#n54> (дата звернення: 15.02.2024).

20. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.10 р. № 1861-VI, станом на 09.08.23 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 15.02.2024).

21. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.95 р. № 116/95-ВР, станом на 09.08.23 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.02.2024).

22. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.18 р. № 2469-VIII, станом на 24.02.23 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n351> (дата звернення: 25.02.2024).

~~~~~ * * * ~~~~~